

Spis treści

Przedmowa do wydania drugiego	9
Wstęp	10
ROZDZIAŁ I. Współczesna myśl psychologiczna, Wojciech Czajkowski	13
1. Źródła filozoficzne	14
2. Źródła przyrodnicze	19
3. Psychologia w Polsce	20
4. Główne nurty w psychologii współczesnej	23
4.1. Nurt behawiorystyczny	23
4.2. Nurt psychodynamiczny	25
4.3. Nurt poznawczy	27
4.4. Nurt fenomenologiczno-egzystencjalny	30
ROZDZIAŁ II. Pojęcie i czynniki rozwoju psychicznego człowieka	33
1. Pojęcie rozwoju, <i>Wojciech Czajkowski</i>	33
2. Czynniki rozwoju, <i>Wojciech Czajkowski</i>	36
2.1. Anatomiczno-fizjologiczne podłoże rozwoju psychiki, <i>Michał Placzynta</i>	36
2.2. Środowiskowe uwarunkowania rozwoju psychicznego jednostki, <i>Jerzy Kulczycki</i>	51
2.3. Wyznaczniki rozwoju, <i>Jerzy Kulczycki</i>	60
ROZDZIAŁ III. Aktywność poznawcza	63
1. Procesy sensoryczne i percepcyjne, <i>Leszek Wrona</i>	63
2. Uczenie się, <i>Leszek Wrona</i>	70
3. Pamięć, <i>Leszek Wrona</i>	95
4. Myślenie i rozwiązywanie problemów, <i>Leszek Wrona</i>	117
5. Język i mowa, <i>Maria Kliš</i>	128
5.1. Język, jego struktura i funkcje	128
5.2. Mowa i jej rozwój	145
6. Psychologiczne podstawy nauczania języków obcych, <i>Maria Kliš</i>	151
6.1. Specyfika procesu nauczania i uczenia się języka obcego	152
6.2. Psychologiczne implikacje wobec procesu uczenia się języka obcego	154
7. Odbiór i przetwarzanie informacji. Podstawowe pojęcia, <i>Leszek Wrona</i>	164
ROZDZIAŁ IV. Aktywność społeczna, Antoni Borowiec	172
1. Spostrzeganie społeczne	172
2. Postawy i ich kształtowanie	176
3. Interakcje społeczne	181
4. Struktura i funkcjonowanie grup społecznych	184
4.1. Cel grupy	185
4.2. Normy grupowe	186
4.3. Struktura grupy	188
5. Rozwój funkcjonowania społecznego	191

ROZDZIAŁ V. Procesy emocjonalne, Anna Czajkowska	197
1. Pojęcie i właściwości procesów emocjonalnych	197
1.1. Przejawy emocji	198
1.2. Powstawanie emocji	200
1.3. Związek emocji z innymi czynnościami człowieka	201
2. Inteligencja emocjonalna	203
2.1. Znajomość własnych emocji	204
2.2. Samokontrola emocjonalna	204
2.3. Rozpoznawanie emocji innych ludzi	206
2.4. Zdolność motywowania się	207
2.5. Nawiązywanie i podtrzymywanie związków z innymi	207
3. Rozwój emocjonalny	208
ROZDZIAŁ VI. Motywacja, Maria Kliš	212
1. Teorie motywacji	213
1.1. Koncepcje motywacji w ramach psychologii klasycznej	213
1.2. Teorie instynktu, redukcji popędu i teorie potrzeb	214
1.3. Poznawcze teorie motywacji	217
1.4. Nurt humanistyczny w psychologii motywacji	219
1.5. Funkcjonalne teorie motywacji	220
2. Regulacyjne funkcje motywacji	224
2.1. Procesy motywacyjne a procesy poznawcze	224
2.2. Procesy motywacyjne a energia i sprawność działania	226
3. Rola motywacji w edukacji szkolnej	228
3.1. Motywacja wewnętrzna i zewnętrzna	230
3.2. Motywacja osiągnięć i poziom aspiracji	232
3.3. Teoria atrybucji i oczekiwania	234
3.4. Empatia w sytuacjach szkolnych	235
ROZDZIAŁ VII. Osobowość — koncepcje, struktura i rozwój, Grażyna Rudkowska	239
1. Koncepcje osobowości	239
1.1. Koncepcje psychoanalityczne i neopschoanalityczne	240
1.2. Koncepcje humanistyczne i egzystencjalne	245
1.3. Koncepcje behawiorystyczne i neobehawiorystyczne	247
1.4. Koncepcje cech	249
1.5. Koncepcje poznawcze	252
2. Pojęcie i struktura osobowości	258
2.1. Obraz samego siebie	259
2.2. Obraz świata	264
3. Kształtowanie się osobowości w ontogenezie	265
ROZDZIAŁ VIII. Indywidualne możliwości i preferencje uczniów o rozwoju typowym	276
1. Inteligencja, Leszek Wrona	276
2. Temperament, Grażyna Rudkowska	288
2.1. Teorie temperamentu	288
2.2. Cechy temperamentalne a funkcjonowanie człowieka	294
3. Styl poznawczy i styl działania, Grażyna Rudkowska	297
3.1. Styl poznawczy	297
3.2. Styl działania	300
ROZDZIAŁ IX. Uczniowie o wybitnych możliwościach rozwoju	302
1. Wybitne zdolności ogólne, Joanna Kossewska	302
1.1. Definicje pojęcia „rozwój wybitny”	302

1.2. Czynniki warunkujące rozwój wybitnych możliwości uczenia się	305
1.3. Charakterystyka wybranych grup dzieci	306
1.4. Zadania nauczyciela w pracy z dzieckiem o wybitnych możliwościach uczenia się	308
2. Uzdolnienia językowe, <i>Jerzy Kulczycki</i>	309
3. Uzdolnienia matematyczne <i>Leszek Wrona</i>	315
4. Uzdolnienia muzyczne, <i>Joanna Kossewska</i>	319
4.1. Czynniki uzdolnienia muzycznego	319
4.2. Rozwój muzyczny człowieka	320
5. Uzdolnienia plastyczne, <i>Elżbieta Głowacka</i>	323
ROZDZIAŁ X. Uczniowie o ograniczonych możliwościach uczenia się, <i>Alicja Maurer</i>	328
1. Charakterystyka ograniczonych możliwości uczenia się	328
2. Uwarunkowania ograniczonych możliwości uczenia się	337
3. Czynniki decydujące o powodzeniu w nauce czytania i pisanie na szczeblu elementarnym ..	340
4. Dysleksja i jej uwarunkowania	346
4.1. Definicja dysleksji	346
4.2. Teorie deficytu w dysleksji	348
5. Czynniki decydujące o powodzeniu w nauce matematyki na szczeblu elementarnym	354
6. Postępowanie diagnostyczno-terapeutyczne	358
ROZDZIAŁ XI. Dzieci niepełnosprawne, <i>Władysława Pilecka</i>	364
1. Dzieci upośledzone umysłowo	366
2. Dzieci z wadami słuchu	372
3. Dzieci z wadami wzroku	375
4. Dzieci przewlekłe chore i z dysfunkcjami narządu ruchu	379
5. Dzieci z zaburzeniami mowy	383
5.1. Jąkanie	383
5.2. Zaburzenia artykulacji (dyslalia i dyzartria)	384
5.3. Zaburzenia systemu językowego (afazja)	386
ROZDZIAŁ XII. Uczniowie z trudnościami w rozwoju emocjonalno- -społecznym, <i>Grażyna Rudkowska</i>	389
1. Zaburzenia dynamiki procesów nerwowych	390
1.1. Nadpobudliwość psychoruchowa	391
1.2. Zahamowanie psychoruchowe	393
2. Trudności w rozwoju emocjonalnym	395
2.1. Niedojrzałość emocjonalna	395
2.2. Zaburzenia emocjonalne	396
2.3. Klasyfikacja zespołów nerwicowych	401
3. Trudności w rozwoju społecznym	405
3.1. Agresja	406
3.2. Zaburzenia zachowania o charakterze antysocjalnym	413
4. Uzależnienia	416
4.1. Alkoholizm	416
4.2. Narkomania	419
ROZDZIAŁ XIII. Poznawanie ucznia i jego środowiska	427
1. Znaczenie wiedzy o uczniu i jego środowisku, <i>Krystyna Barańska-Dębiec</i>	427
2. Metody poznawania ucznia i jego środowiska, <i>Krystyna Barańska-Dębiec</i>	431
2.1. Obserwacja, <i>Krystyna Barańska-Dębiec</i>	433
2.2. Eksperyment psychologiczny, <i>Krystyna Barańska-Dębiec</i>	436
2.3. Testy psychologiczne, <i>Krystyna Barańska-Dębiec</i>	439
2.4. Metody projekcyjne, <i>Elżbieta Głowacka</i>	442

2.5. Analiza wytworów działania, <i>Krystyna Barańska-Dębiec</i>	445
2.6. Ankieta i kwestionariusz, <i>Krystyna Barańska-Dębiec</i>	448
2.7. Wywiad psychologiczny, <i>Melania Pitucha</i>	450
2.8. Socjometria, <i>Krystyna Barańska-Dębiec</i>	454
2.9. Studium przypadku (synteza informacji o uczniu i jego środowisku)	457
ROZDZIAŁ XIV. Nauczyciel i uczeń w procesie edukacji	460
1. Interakcje nauczyciel–uczeń, <i>Leszek Wrona</i>	460
2. Uczeń i nauczyciel w sytuacjach trudnych, <i>Teresa Samek</i>	468
2.1. Sytuacje trudne	468
2.2. Sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych	476
ROZDZIAŁ XV. Pomoc psychologiczna w procesie edukacji	487
1. Nauczyciel — doradca, przyjaciel, terapeuta, <i>Anna Czajkowska</i>	487
2. Profilaktyka i terapia w procesie edukacji, <i>Helena Wrona-Polańska</i>	492
2.1. Metody i techniki psychoterapeutyczne	493
3. Edukacja promująca zdrowie, <i>Helena Wrona-Polańska</i>	509
3.1. Definicje i uwarunkowania zdrowia	509
3.2. Promowanie zdrowia w wymiarze biologicznym, psychicznym i społecznym	510
3.3. Rola nauczyciela w promocji zdrowia	512
Aneks	514
Bibliografia	523
Indeks nazwisk	539
Indeks ważniejszych terminów	546
Wykaz tabel i rysunków	554